

Ο Φόβος των Αρχιερέων - Του Επισκόπου Μελιτηνής

/ [Γνώμες](#)

Ημέρες λιγοστές πριν το Πάσχα. Ο χρόνος πυκνώνει, βαραίνει σαν σύννεφο φορτωμένο βροχή λίγο πριν ξεσπάσει η καταιγίδα, μαζεύεται στις γωνιές των δωματίων, στις σιωπές ανάμεσα στις λέξεις. Μια προσμονή απλώνεται, όχι γιορτινή, αλλά υπόγεια, ψίθυρος αίματος στις φλέβες πριν την πληγή. Είναι η ανάσα του κόσμου που κρατιέται, η στιγμή πριν το μεγάλο Σάββατο της ιστορίας. Τα γεγονότα της Βηθανίας και της εισόδου στα Ιεροσόλυμα, όπως τα αφηγείται ο ευαγγελιστής Ιωάννης στην περικοπή της Κυριακής των Βαΐων (Ιω. 12, 1-18), δεν είναι απλώς σταθμοί προς το Πάθος, είναι το ίδιο το Πάθος που αρχίζει να ξεδιπλώνεται, η αγάπη και η προδοσία να ζυμώνονται στο ίδιο σκεύος. Η Βηθανία, τόπος όπου ο θάνατος νικήθηκε πρόσκαιρα, γίνεται προοίμιο του οριστικού θανάτου, και η θριαμβευτική είσοδος στην πόλη μια πορεία προς την καρδιά του σκότους, προς τον Σταυρό που περιμένει σαν ανοιχτός τάφος στην κορυφή του

λόφου. Εδώ, η πίστη φανερώνεται στην πιο γυμνή, σχεδόν παράλογη μορφή της, στην πράξη της Μαρίας, ενώ η υποκρισία φοράει το προσωπείο της λογικής και της φιλαλληλίας στα λόγια του Ιούδα. Η ειλικρίνεια γίνεται άρωμα πολύτιμο που γεμίζει τον χώρο, και η μυστική σκέψη της προδοσίας κρύβεται πίσω από τη μέριμνα για τους φτωχούς. Σαν άνθη σκοτεινής ποίησης, οι πράξεις και οι παραλείψεις υφαίνουν την ατμόσφαιρα αυτών των ημερών, όπου ο Μεσσίας βαδίζει συνειδητά προς την θυσία, και ο κόσμος, μετέωρος ανάμεσα στην ελπίδα και την άρνηση, ετοιμάζεται να φωνάξει «Ωσαννά» και λίγο μετά «Σταύρωσον». Η λάσπη των δρόμων της Ιερουσαλήμ ανακατεύεται με τα δάκρυα της Μαρίας και το άρωμα του μύρου, μια αίσθηση σαν τριαντάφυλλο που σαπίζει κάτω από τη βροχή, όμορφο και οδυνηρό ταυτόχρονα.

- Επίσκοπος Μελιτηνής κ. Μάξιμος Παφίλης

Έξι μέρες πριν την γιορτή που θα άλλαζε τον χρόνο. “ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς Βηθανίαν” (Ιω. 12, 1). Όχι μια τυχαία επιστροφή, μα μια στάση αναγκαία, ένας επίλογος πριν την τελική πράξη. Βηθανία. Το όνομα αντηχεί ακόμα την κραυγή “Λάζαρε, δεῦρο ἔξω” (Ιω. 11, 43), τον ήχο της ταφόπετρας που κυλά. “Ὃπου ἦν Λάζαρος ὁ τεθνηκώς, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν” (Ιω. 12, 1). Η παρουσία του Λαζάρου στο δαίπνο δεν είναι απλώς μια λεπτομέρεια, είναι μια σιωπηλή μαρτυρία, μια ζωντανή υπενθύμιση της δύναμης που κάθεται ανάμεσά τους. “Ὁ δὲ Λάζαρος εἷς ἦν τῶν ἀνακειμένων σὺν αὐτοῖς” (Ιω. 12, 2). Φαντάσου τον: ακόμα χλωμός ίσως, με τα σημάδια του τάφου βαθιά χαραγμένα στα μάτια, ένα φάντασμα που τρώει και πίνει, η ίδια η ζωή του μια πρόκληση στην τάξη του θανάτου. Η Μάρθα διακονεί, πάντα πρακτική, γειωμένη στην ανάγκη της στιγμής. Μα η αδερφή της, η Μαρία, ζει σε άλλη διάσταση.

“Ἡ οὖν Μαρία, λαβοῦσα λίτραν μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτίμου” (Ιω. 12, 3). Μια πράξη απόλυτη, χωρίς υπολογισμούς. Μια λίτρα, όχι λίγες σταγόνες. Όλο το πολύτιμο υγρό, το άρωμα φυλαγμένο για στιγμές μεγάλες, θυσιάζεται τώρα. Η λογική θα ψιθύριζε «σπατάλη». Η αγάπη δεν μετράει. Η αγάπη χύνεται ολόκληρη, σαν το μύρο στους πόδες του Ιησού. “ἤλειψε τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἐξέμαξε ταῖς θριξίν αὐτῆς τοὺς πόδας αὐτοῦ” (Ιω. 12, 3). Μια εικόνα σχεδόν σκανδαλώδης. Η γυναίκα, με τα μαλλιά της λυμένα, να σκουπίζει τα πόδια του Διδασκάλου. Υποταγή; Ναι, αλλά και βασιλική τιμή. Η οσμή απλώνεται, βαριά, γλυκιά, διαπεραστική. “ἡ δὲ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὀσμῆς τοῦ μύρου” (Ιω. 12, 3). Σαν μια αόρατη παρουσία, το άρωμα γίνεται σύμβολο της αφοσίωσης που ξεχειλίζει, της θυσίας που προαναγγέλλεται, μια ευωδία που πνίγει τον μουχλιασμένο αέρα της υποκρισίας που караδοκεί. Είναι η στιγμή όπου η αιώνια ομορφιά αγγίζει τη φθαρτή σάρκα, ένας πίνακας ζωγραφισμένος με φως και σκιά.

Και τότε, η φωνή της αντίρρησης. “Λέγει οὖν εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώτης, ὁ μέλλων αὐτὸν παραδιδόναι” (Ιω. 12, 4). Η αναφορά στο μέλλον, «ὁ μέλλων παραδιδόναι», ρίχνει μια σκιά παγωμένη πάνω στην τρυφερή σκηνή. Ο προδότης μιλά με τη γλώσσα της ψευτο-ευσέβειας, της κοινωνικής δικαιοσύνης. “Διατί τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη τριακοσίων δηναρίων καὶ ἐδόθη πτωχοῖς;” (Ιω. 12, 5). Τριακόσια δηνάρια. Ένας μισθός σχεδόν ενός χρόνου. Το επιχείρημα φαίνεται αδιάσειστο. Ποιος θα μπορούσε να διαφωνήσει με τη φροντίδα για τους φτωχούς; Μα η καρδιά του Ιούδα είναι αλλού. Ο ευαγγελιστής δεν αφήνει καμία αμφιβολία: “εἶπε δὲ τοῦτο οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν ἔμελεν αὐτῷ, ἀλλ’ ὅτι κλέπτῃς ἦν, καὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχε καὶ τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζεν” (Ιω. 12, 6). Η μικρή κάσα με τα χρήματα, το γλωσσόκομον, γίνεται το κέντρο του κόσμου του, ένας σκοτεινός ήλιος γύρω από τον οποίο περιστρέφονται οι σκέψεις του. Κλέφτης. Η λέξη πέφτει βαριά. Η υποκρισία του ντύνεται με τη στολή της αρετής, μια μάσκα που κρύβει το κενό, την άβυσσο της απληστίας που καταπίνει την ψυχή, σαν μαύρη τρύπα που ρουφά το φως. Οι φτωχοί γίνονται απλώς πρόφαση, ένα εργαλείο για να καλύψει την εσωτερική του ερήμωση, την αδυναμία του να κατανοήσει την πράξη της Μαρίας, την οικονομία της αγάπης που δεν λογαριάζει κόστος. Η καρδιά του παγωμένο τοπίο όπου οι νιφάδες της απληστίας σκεπάζουν κάθε ζεστό συναίσθημα.

Η απάντηση του Χριστού έρχεται ήρεμη, μα με μια βαρύτητα που κόβει την ανάσα. “Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς· ἄφες αὐτήν, εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τετήρηκεν αὐτό” (Ιω. 12. 7). Η πράξη της Μαρίας αποκτά το αληθινό της νόημα. Δεν είναι σπατάλη, είναι προετοιμασία. Το μύρο δεν χύθηκε άσκοπα, αλείφει το Σώμα που σύντομα θα παραδοθεί στον θάνατο. Είναι η τιμή που προηγείται της ταπείνωσης, η ευωδία που θα παλέψει με την δυσοσμία της κακίας του κόσμου. Η Μαρία, χωρίς ίσως να το συνειδητοποιεί πλήρως, γίνεται προφήτισσα του Πάθους. Και η διάκριση που ακολουθεί, οριοθετεί την παρουσία Του στον χρόνο: “τοὺς πτωχοὺς γὰρ πάντοτε ἔχετε μεθ’ ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε” (Ιω. 12. 8). Δεν είναι αδιαφορία για τους φτωχούς. Είναι η αναγνώριση της μοναδικότητας της στιγμής, της ιστορικής παρουσίας του Θεανθρώπου που πλησιάζει στο τέλος της επίγειας πορείας Του. Η ευκαιρία της άμεσης, φυσικής επαφής μαζί Του λιγοστεύει. Η φροντίδα για τους φτωχούς παραμένει αιώνιο χρέος της Εκκλησίας, αλλά η φυσική παρουσία του Κυρίου είναι ένα δώρο που σύντομα θα αναληφθεί. Είναι η μελαγχολία της απώλειας που ήδη σκιάζει τη χαρά της συνάντησης.

Η είδηση της παρουσίας του Ιησού και του Λαζάρου διαδίδεται σαν φωτιά σε ξερά χόρτα. “Ἐγὼ οὖν ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων ὅτι ἐκεῖ ἐστι” (Ιω. 12, 9). Το πλήθος συρρέει, κινούμενο από περιέργεια, από θαυμασμό, ίσως και από μια ακαθόριστη ελπίδα. “ἦλθον οὐ διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον, ἀλλ’ ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον

ἴδωσιν ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν” (Ιω, 12, 9). Ο Λάζαρος γίνεται αξιοθέατο, το θαύμα περπατά ανάμεσά τους. Αυτή η ζωντανή απόδειξη της δύναμης του Χριστού, όμως, ενοχλεί θανάσιμα την θρησκευτική εξουσία. “ἐβουλεύσαντο δὲ οἱ ἄρχιερεῖς ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἀποκτείνωσιν” (Ιω. 12, 10). Η λογική τους είναι απλή και φρικιαστική: αν το σημάδι ενοχλεί, σβήσε το σημάδι. Η ζωή που αναστήθηκε πρέπει να ξαναπεθάνει, για να μην πιστέψει ο κόσμος. “ὅτι πολλοὶ δι’ αὐτὸν ὑπῆγον τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐπίστευον εἰς τὸν Ἰησοῦν” (Ιω. 12, 11). Η πίστη που γεννιέται από το θαύμα γίνεται απειλή. Η καρδιά τους έχει γίνει πέτρα, ανίκανη να δεχτεί το φως, ένας μηχανισμός εξουσίας που αμύνεται στην ίδια την Αλήθεια, σαν μηχανικό πουλί που κελαηδᾷ ψεύτικα σε χρυσό κλουβί.

Και η επόμενη μέρα φέρνει την πομπή προς την Ιερουσαλήμ. “Τῇ ἐπαύριον ὄχλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτήν” (Ιω. 12, 12). Το πλήθος που είχε έρθει για το Πάσχα, ακούγοντας πως ο θαυματουργός Ραββίνος πλησιάζει, ξεχύνεται στους δρόμους. Η ατμόσφαιρα αλλάζει. Από την κλειστή, φορτισμένη ατμόσφαιρα του δείπνου στη Βηθανία, περνάμε στην ανοιχτή, θορυβώδη εκδήλωση του ενθουσιασμού. “ἔλαβον τὰ βαΐα τῶν φοινίκων καὶ ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ” (Ιω. 12, 13). Τα βάγια, σύμβολα νίκης και χαράς, κυματίζουν στον αέρα. Οι φωνές υψώνονται, ένας χείμαρρος ζητωκραυγών: “καὶ ἔκραζον· ὡσαννά, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ” (Ιω. 12, 13). «Ωσαννά!» Η κραυγή της ελπίδας, η αναγνώριση του Μεσσία, του απελευθερωτή. Τον αναγνωρίζουν ως Βασιλέα, μα η βασιλεία που προσδοκούν είναι γήινη, πολιτική, μια απελευθέρωση από τον ρωμαϊκό ζυγό. Η ειρωνεία είναι σχεδόν αφόρητη. Τον υποδέχονται ως βασιλιά, ενώ Εκείνος πηγαίνει να πεθάνει σαν κακούργος. Αυτή η μαζική έκρηξη ενθουσιασμού, πόσο εύθραυστη, πόσο εφήμερη. Μια στιγμή που συμπυκνώνει την τραγωδία της ανθρώπινης προσδοκίας που πάντα αστοχεί στο βάθος του Θείου σχεδίου. Όπως παρατηρεί και ο Ιωάννης Καντακουζηνός, ακόμα και οι παιδικές φωνές που αναγνωρίζουν τον Χριστό ως Κύριο, μαρτυρούν την θεότητά του, αφού το όνομα «Κύριος» χωρίς προσδιορισμό ανήκει μόνο στον Θεό: «Οὕτω δε ἀπροσδιορίστως τὸ « κύριος » οὐδενὸς ἑτέρου ἐστὶν ἢ τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς Θεὸς ὢν, μὴ μόνον οὐδὲν ἐπέτιμῃσε τοῖς λέγουσι τὸ, « Ωσαννά ἐν ὑψίστοις, ... ἀλλὰ καὶ τὸν Δαβὶδ εἰς μέσον ἤγαγεν...».[1] Οι πέτρες της Ιερουσαλήμ, θα μπορούσε να πει κανείς, έβλεπαν πιο καθαρά από τα μάτια των πολλών.

Ο Βασιλιάς τους, όμως, δεν έρχεται πάνω σε άρμα ή πολεμικό άλογο. “εὐρὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὀνάριον ἐκάθισεν ἐπ’ αὐτό” (Ιω. 12, 14). Ένα γαϊδουράκι, το ζώο της ειρήνης και της ταπεινότητας. Η εικόνα είναι σκόπιμη, μια ζωντανή παραβολή που εκπληρώνει την προφητεία: “καθὼς ἐστὶ γεγραμμένον· μὴ φοβοῦ, θύγατερ Σιών· ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου” (Ιω. 12, 14-15, παραπέμποντας στον Ζαχαρία 9, 9). Η Βασιλεία Του δεν είναι αυτού του κόσμου, η

δύναμή Του δεν βρίσκεται στα όπλα, αλλά στην αγάπη και την θυσία. Ακόμα και οι μαθητές, οι πιο κοντινοί Του, δεν συλλαμβάνουν το πλήρες νόημα. “Ταῦτα δὲ οὐκ ἔγνωσαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὸ πρῶτον” (Ιω. 12, 16). Η κατανόηση θα έρθει αργότερα, μετά την Ανάσταση, όταν το φως της δόξας Του θα φωτίσει τα γεγονότα του παρελθόντος. “ἀλλ’ ὅτε ἐδοξάσθη ὁ Ἰησοῦς, τότε ἐμνήσθησαν ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ’ αὐτῷ γεγραμμένα, καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ” (Ιω. 12, 16). Η μνήμη μεταμορφώνεται υπό το φως της Ανάστασης, τα κομμάτια του παζλ βρίσκουν τη θέση τους, το ακατανόητο γίνεται αποκαλυπτικό. Σαν ένα όνειρο που μόνο μετά το ξύπνημα αρχίζεις να ερμηνεύεις, η πορεία προς την Ιερουσαλήμ είναι ένα ποτάμι από σύμβολα, όπου κάθε πέτρα, κάθε κλαδί φοίνικα, κάθε ζητωκραυγή αντηχεί νοήματα που ξεπερνούν την άμεση αντίληψη.

Η μαρτυρία για την ανάσταση του Λαζάρου είναι ο καταλύτης για την υποδοχή. “Ἐμαρτύρει οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ’ αὐτοῦ ὅτε τὸν Λάζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν” (Ιω. 12, 17). Η φήμη του θαύματος προηγείται, προετοιμάζει το έδαφος. “διὰ τοῦτο καὶ ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος, ὅτι ἤκουσαν τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον” (Ιω. 12, 18). Το «σημεῖο» γίνεται αφορμή για την εκδήλωση λατρείας, έστω και παρεξηγημένης. Η δύναμη επί του θανάτου ελκύει, γοητεύει, γεννά έλπίδα. Μα αυτή η ίδια δύναμη τρομάζει όσους έχουν βολευτεί στη σκιά του θανάτου, όσους έχουν επενδύσει στην εξουσία που πηγάζει από τον φόβο. Θρησκευτική φοβο-λατρεία. Πόσο πολύ θυμίζει τις μέρες μας... Η Βηθανία και η Ιερουσαλήμ γίνονται οι δύο πόλοι ενός δράματος που εκτυλίσσεται ταυτόχρονα στο φως της ημέρας και στο σκοτάδι των καρδιών. Η αγάπη της Μαρίας, η απληστία του Ιούδα, η περιέργεια του πλήθους, ο φόβος των παραδοσιακών υποκριτών αρχιερέων, η ταπεινή μεγαλοπρέπεια του Χριστού, όλα συνθέτουν το σκηνικό για την τελική αναμέτρηση.

Και μένει η μυρωδιά του μύρου. Να πλανάται ακόμα, σαν ανάμνηση μιας πράξης απόλυτης αγάπης, σαν υπόσχεση ζωής μέσα στον θάνατο. Μένει ο ήχος των «Ωσαννά», που σύντομα θα πνιγεί από άλλες, πιο σκοτεινές κραυγές. Μένει η εικόνα του Λαζάρου, του ανθρώπου που γύρισε πίσω, φέροντας τη σιωπή του τάφου στα μάτια του. Η πορεία προς την Ιερουσαλήμ δεν τελείωσε εκείνη την ημέρα. Συνεχίζεται μέσα στις ψυχές, σε κάθε γενιά που καλείται να διαλέξει ανάμεσα στην αφοσίωση της Μαρίας και τον υπολογισμό του Ιούδα, την θρησκευτική παράδοση και μεγαλοπρέπεια και την ανατρεπτική ταπεινότητα του Ιησού, ανάμεσα στην κραυγή της πίστης και τον ψίθυρο της αμφιβολίας. Η Βηθανία είναι πάντα κοντά, ο τόπος όπου η αγάπη αψηφά τη λογική και προετοιμάζει για την θυσία. Και η Ιερουσαλήμ περιμένει, η πόλη των αντιφάσεων, όπου ο θρίαμβος και η προδοσία βαδίζουν χέρι-χέρι στους ίδιους δρόμους. Καθώς οι σκιές μακραίνουν και το Πάσχα πλησιάζει ξανά, η καρδιά στέκεται μετέωρη, σαν τους μαθητές που δεν καταλάβαιναν ακόμα. Ακούγοντας τον απόηχο των φοινίκων και

την υπόκωφη βοή του πλήθους, αναζητώντας το πρόσωπο του Βασιλιά που έρχεται ταπεινά, καθισμένος πάνω στο πουλάρι της ειρήνης, προς το κέντρο του Πάθους, προς την καρδιά της Αγάπης που νικά τον θάνατο. Η σιωπή που ακολουθεί τις ζητωκραυγές είναι βαριά, γεμάτη από το ανείπωτο μυστήριο της σωτηρίας που επιτελείται, μια σιωπή που παραμένει ο ίδιος φόβος, η ίδια προσευχή.

Φωτογραφία: Κυριακή των Βαΐων. Τοιχογραφία στο Κυριακό της Σκήτης Καυσοκαλυβίων, Άγιο Όρος, 18ος αιώνας μ.Χ.

[1] [Ιωάννης Καντακουζηνός](#), *Τα Εύρισκόμενα Πάντα*, ἐν *Patrologiae Cursus Completus: Series Graeca*, επιμ. Jacques-Paul Migne, τ. 154 (Paris: J.-P. Migne, 1866), 464.